

ความหลากหลายของพืชมีท่อลำเลียงบริเวณพื้นที่ชุ่มสนบ้านท่ามะเดื่อ อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

สุธีรา สระประเทศ*, ต่อดักดี สีลาพันธ์ และ บุศบรณ ณ สงขลา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ

*suthiras@hotmail.com

Abstract: Diversity of Vascular Plants at Springs in Moo Ban Tha Ma Dua, Thong Pha Phum District, Kanchanaburi Province (Suthira Srprathet, Tosak Seelanan and Busaban Na Songkhla Chulalongkorn University) Springs in Moo Ban Tha Ma Dua are a unique habitat to which water is supplied from underground streams that spring up above ground nearly all year round. The vegetation is still in prime condition and no botanical inventory has yet been made. Thus, the present study has the objective to investigate vascular plants in this area. A survey and collection of vascular plants was carried out from October 2001 to September 2002. In total, 221 specimens accounting for 110 species, 3 subspecies and 7 varieties, were identified, belonging to 93 genera and 47 families. Of all, 17 were ferns and 93 were flowering plants. Among fern families, Polypodiaceae was the richest in number of species, i.e. 5 species in 4 genera. Among flowering plants, Orchidaceae was the richest in number of species, i.e. 23 species in 18 genera. The second richest families were Rubiaceae and Fabaceae with 5 species in 5 genera each, and Asclepiadaceae with 5 species in 2 genera. In another 14 families, 2-4 species were found in each while in the remaining 29 families, only 1 species was found in each. The common species of vascular plants in this area were *Pandanus unicornatus* St. John, *Lasia spinosa* (L.) Thw., *Glochidion littorale* Blume, *Calamus* sp., *Salacca* sp. and *Boesenbergia siamensis* (Gagnep.) P. Sirirugsa, an endemic species to thailand, was also found in the area.

Key words: Kanchanaburi, Thong Pha Phum, vascular plants, springs

บทนำ

ประเทศไทยมีพื้นที่ทั้งหมด 320.7 ล้านไร่ ในจำนวนนี้เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำประมาณ 21.36 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 6.75 ของพื้นที่ โดย "พื้นที่ชุ่มน้ำ" หมายถึง "พื้นที่ลุ่ม พื้นที่ราบลุ่ม พื้นที่ลุ่มชื้นแฉะ พื้นที่ฉ่ำน้ำ มีน้ำท่วมขัง พื้นที่พรุ พื้นที่ที่เป็นแหล่งน้ำ ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่มีน้ำขังหรือท่วมอยู่ถาวรและชั่วคราว ทั้งที่เป็นแหล่งน้ำนิ่งและน้ำไหล ทั้งที่เป็นน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม รวมไปถึงพื้นที่ชายฝั่งทะเล และพื้นที่ของทะเลในบริเวณซึ่งเมื่อน้ำลดต่ำสุดมีความลึกของระดับน้ำไม่เกิน 6 เมตร" (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2542) ตัวอย่างของพื้นที่ชุ่มน้ำที่ได้รับการจำแนกโดยกรมป่าไม้ใน Wetlands in Thailand มีทั้งสิ้น 42 แห่ง เช่น กว๊านพะเยา บึงบอระเพ็ด อุทยานแห่งชาติสามร้อยยอด เกาะภูเก็ต และพรุโต๊ะแดง เป็นต้น เนื่องจากพื้นที่ชุ่มน้ำเป็นระบบนิเวศที่มีความสำคัญมาก เป็นบริเวณที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง จึงได้มีการจัดทำอนุสัญญา

แรมซาร์ (Ramsar convention) ในปี พ.ศ. 2514 อนุสัญญานี้เป็นข้อตกลงที่ประเทศต่างๆ ได้ร่วมกันจัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและยับยั้งการสูญหายของพื้นที่ชุ่มน้ำโลก และประเทศไทยได้เข้าร่วมในอนุสัญญานี้เมื่อปี พ.ศ. 2541 โดยได้เสนอพื้นที่ชุ่มน้ำควนขี้เสี้ยน เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar site) เป็นแห่งแรกของประเทศไทย (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2542) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (สผ.) ซึ่งได้ดำเนินโครงการสำรวจจัดทำรายชื่อสถานภาพ และฐานข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย ได้รายงานไว้ว่าประเทศไทยมีพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ 61 แห่ง พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติ 48 แห่ง และพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับท้องถิ่น 19,295 แห่ง ซึ่งมีพื้นที่ชุ่มน้ำที่ต้องได้รับการคุ้มครองและฟื้นฟูอย่างเร่งด่วน 28 แห่ง (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2544)

พื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็น "พู่" เป็นพื้นที่ที่มีน้ำจากแหล่งน้ำใต้ดินผุดขึ้นมาท่วมขังพื้นที่เกือบตลอดทั้งปี หรือเป็นบึงขนาดใหญ่ (ขนาด, per.com.) บางแห่งยังคงเห็นร่องรอยของพื้นที่เดิมอยู่บ้างและบางแห่งก็เสี่ยงต่อการสูญหายไป ดังที่พบที่บ้านท่ามะเดื่อ หมู่ 1 ตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ในอดีตเป็นพื้นที่ป่าธรรมชาติที่ต่อเนื่องเป็นผืนใหญ่ แต่หลังจากมีการสร้างเขื่อนวชิราลงกรณ์ ได้มีการอพยพชุมชนเข้ามาอาศัยอยู่ใกล้บริเวณพื้นที่พู่ มีการสร้างถนนตัดผ่านพื้นที่พู่ปิดกั้นขัดขวางทางเดินของน้ำและเปลี่ยนแปลงเส้นทางน้ำ ทำให้แบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน โดยพื้นที่บริเวณแรกสภาพป่ายังคงมีความสมบูรณ์ อีกพื้นที่หนึ่งนั้นถูกรบกวนและมีการนำเอาพื้นที่ไปใช้ประโยชน์ทางการเกษตรซึ่งในที่สุดอาจสูญเสียพื้นที่พู่ในอนาคต เนื่องจากพื้นที่พู่มีความสำคัญระดับท้องถิ่นและเสี่ยงต่อการถูกทำลายจึงควรมีการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของพื้นที่ในบริเวณดังกล่าว

การศึกษาพื้นที่ชุ่มน้ำที่ผ่านมามากเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญระดับนานาชาติหรือระดับชาติ หรือมีมาก่อนอนุสัญญาแรมซาร์ ดังเช่นการศึกษาความหลากหลายของพืช โดยคณะวิจัยของ ดร.จำลอง เพ็งคล้าย (Phengklay et al., 1988) ได้ศึกษาพรรณไม้บริเวณแหล่งน้ำซับในบริเวณเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1099 ในช่วงระหว่างกิโลเมตรที่ 97-98 ตั้งอยู่ในเขตอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ พบพรรณไม้ 99 ชนิด ส่วนใหญ่เป็นพวกหญ้า กก พืชล้มลุก และไม้พุ่มเตี้ย ต่อมาอีก 3 ปีก็ได้ทำการศึกษาพรรณไม้ในป่าพู่จังหวัดนราธิวาส (จำลอง และคณะ, 2534) พบพรรณไม้ดอก 109 วงศ์ 437 ชนิด และเฟิร์น 15 วงศ์ 33 ชนิด

หลังจากที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมในอนุสัญญาแล้ว จึงเริ่มมีการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำเพิ่มมากขึ้น โดยมีคณะผู้วิจัยจากหลายสาขาและหลายสถาบันร่วมกันทำการการศึกษาซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ดังเช่น ในปี พ.ศ. 2543 ได้มีการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของพื้นที่ชุ่มน้ำทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2543) ซึ่งเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar site) เป็นแห่งแรกของประเทศไทย พบพืชมีท่อลำเลียงทั้งหมด 260 ชนิด 199 สกุล 98 วงศ์

เป็นเฟิร์น 21 ชนิด ใบเลี้ยงคู่ 167 ชนิด และใบเลี้ยงเดี่ยว 72 ชนิด อีก 2 ปีต่อมาได้มีรายงานการศึกษาความหลากหลายของพื้นที่ชุ่มน้ำพุ่มน้ำไม้ขาว (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2545ก) ตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต พบพืช 110 ชนิด 65 วงศ์ 99 สกุล ประกอบด้วยเฟิร์น 3 วงศ์ 5 ชนิด พืชใบเลี้ยงเดี่ยว 16 วงศ์ 29 ชนิด พืชใบเลี้ยงคู่ 44 วงศ์ 76 ชนิด ในปีเดียวกันนี้เองก็มีรายงานการศึกษาในพื้นที่ชุ่มน้ำพุ่มน้ำพู่ (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2545ข) อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยทำการศึกษาในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2539 พบพืช 36 ชนิด 22 วงศ์ 36 สกุล นอกจากนี้ยังมีรายงานการศึกษาในพื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง จังหวัดหนองคาย (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2545ค) ซึ่งได้สำรวจพืชตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2541 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2543 พบพืช 23 ชนิด มีพืชเด่นคือ หญ้าคา บัวหลวง เอนอา และเฟิร์น

สำหรับการศึกษาความหลากหลายของพืชในพื้นที่ชุ่มน้ำในภาคตะวันตกโดยเฉพาะในจังหวัดกาญจนบุรียังไม่ปรากฏเป็นที่แน่นอน การศึกษาส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในพื้นที่ที่ไม่ใช่พื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งอาจกล่าวโดยสังเขปได้ดังนี้

การสำรวจของนักพฤกษศาสตร์ชาวไทยนำโดยศาสตราจารย์เต็ม สมิตินันท์ ร่วมมือกับนักพฤกษศาสตร์ชาวเดนมาร์กนำโดย Prof. Larsen ศึกษาพรรณไม้ที่จังหวัดกาญจนบุรี (Larsen, 1962) โดยแบ่งสำรวจพื้นที่ 3 บริเวณดังนี้ ส่วนแรกเริ่มสำรวจบริเวณบ้านเก่าทางด้านล่างของแม่น้ำแควน้อย ส่วนที่ 2 สำรวจไปทางด้านล่างของแม่น้ำแควน้อยขึ้นไปทางเหนือจนถึงไทรโยคโดยมีถ้ำไทรโยคเป็นศูนย์กลางการสำรวจ และบริเวณสุดท้ายสำรวจบริเวณน้ำตกเอราวัณ อำเภอศรีสวัสดิ์ อำเภอทองผาภูมิ และอำเภอไทรโยค คณะสำรวจได้รายงานว่าพบสภาพป่าที่มีน้ำท่วมขังเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำหลายบริเวณ และได้เก็บรวบรวมตัวอย่างพรรณไม้ได้ 2,000 หมายเลข แต่ไม่ได้จำแนกว่ามีพรรณไม้กี่หมายเลขที่พบในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำ อีก 3 ปีต่อมา Shimizu นักพฤกษศาสตร์ชาวญี่ปุ่นและคณะผู้ร่วมวิจัยทั้งชาวไทยและชาวญี่ปุ่นทำการสำรวจพรรณไม้ร่วมกันทั่วประเทศตั้งแต่ พ.ศ. 2508 ได้ทำการสำรวจพรรณไม้ที่จังหวัดกาญจนบุรี ในอุทยานแห่งชาติ

เอราวัณบริเวณน้ำตกไทรโยค เก็บรวบรวมตัวอย่างพืช มีท่อลำเลียงใต้ 30,000 หมายเลข และพืชไบรโอไฟต์ 1,800 หมายเลข พบพืชชนิดใหม่ของโลก (new species) 2 ชนิด ในสกุล *Pouzolzia* s.l. วงศ์ Urticaceae และสกุล *Impatiens* วงศ์ Balsaminaceae สกุลละ 1 ชนิด (Shimizu et al., 1980) ต่อมาในปี พ.ศ. 2538 J.F. Maxwell ได้สำรวจพรรณไม้บริเวณบ้านเสน่พอง กิ่งอำเภอไร่ไฉ อำเภอสงขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เก็บตัวอย่างพรรณไม้ได้จำนวน 559 ชนิด พบพืชที่พบครั้งแรกในประเทศไทย (new record) คือ *Neothorelia laotica* Gagnep. ซึ่งเป็นพืชในวงศ์ Capparaceae และพบพืชชนิดใหม่ของโลก คือ *Amorphophallus maxwellii* Hett. และ *Typhounium tentaculatum* Hett. ซึ่งเป็นพืชในวงศ์ Araceae (Maxwell, 1995)

วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ เพื่อศึกษาความหลากหลายของพืชมีท่อลำเลียงบริเวณพื้นที่ พุชมชนบ้านท่ามะเดื่อ อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี (ภาพที่ 1)

วิธีการ

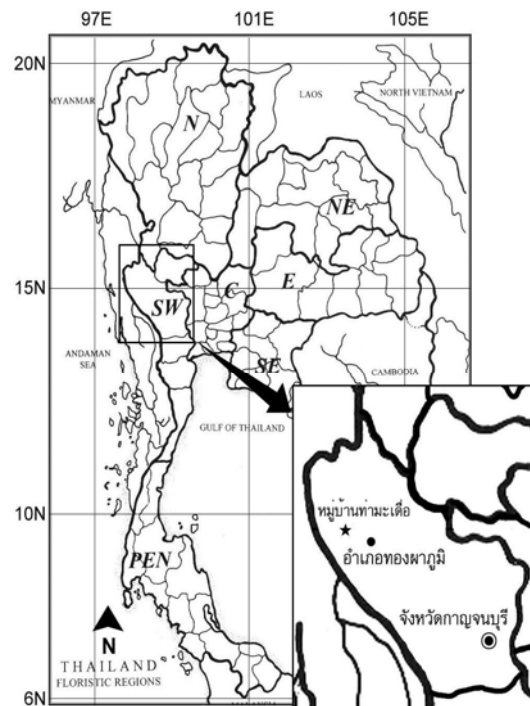
1. การศึกษาเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

รวบรวมและศึกษาเอกสารรวมถึงรายงานวิจัยและผลงานตีพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจพรรณไม้ในภาคตะวันตกโดยเฉพาะจังหวัดกาญจนบุรีและจังหวัดใกล้เคียง และการสำรวจพรรณไม้ในพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับที่ตั้งพื้นที่ อาณาเขต ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ลักษณะพืชพรรณ และการคมนาคม

2. สำรวจและการเก็บตัวอย่างพืชมีท่อลำเลียง

2.1 เก็บตัวอย่างและบันทึกภาพถ่ายพืชมีท่อลำเลียงที่ขึ้นอยู่ในบริเวณพื้นที่ฟูในช่วงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2544 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2545

2.2 บันทึกข้อมูลและรายละเอียดต่างๆ ที่มีความสำคัญต่อการนำมาใช้ในการจำแนกชนิด เช่น ลักษณะนิสัย นิเวศวิทยา ถิ่นอาศัย ระยะเวลาการออกดอก-ออกผล รูปร่างลักษณะ ขนาด สีของดอก-ผล และความสูงจากระดับน้ำทะเล เป็นต้น

ภาพที่ 1. แสดงที่ตั้งของพุ่มชนบ้านท่ามะเดื่อ อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

3. จัดทำคำบรรยายของรูปวิธานของพืชแต่ละชนิด

การตรวจหาชื่อวิทยาศาสตร์ที่ถูกต้อง ศึกษา ลักษณะสัณฐานวิทยาอย่างละเอียดและตรวจหาชื่อวิทยาศาสตร์ของพรรณไม้ โดยใช้รูปวิธานจากเอกสารทางพฤกษอนุกรมวิธาน และศึกษาตัวอย่างพรรณไม้เพิ่มเติมจากตัวอย่างพรรณไม้แห้งที่เก็บมากับตัวอย่างพรรณไม้แห้งชนิดเดียวกับที่เก็บใน (ก) พิพิธภัณฑ์พืชศาสตร์อาจารย์สิน สุวตะพันธ์ ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ข) พิพิธภัณฑ์พืชกรุงเทพฯ กรมวิชาการเกษตร และ (ค) หอพรรณไม้ กรมป่าไม้

ผลและสรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาความหลากหลายของพืชมีท่อลำเลียงบริเวณพื้นที่พุ่มชนบ้านท่ามะเดื่อ อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2544 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2545 เก็บตัวอย่างได้ทั้งสิ้น 221 หมายเลข โดยเป็นพืชมีท่อลำเลียงไร้เมล็ด (เฟิร์น) 18 หมายเลข และพืชมีท่อลำเลียงมีเมล็ด 203 หมายเลข ซึ่งทั้งหมดเป็นไม้ดอก แยกเป็นพืชใบเลี้ยงคู่

143 หมายเลข และพืชใบเลี้ยงเดี่ยว 60 หมายเลข โดยทราบชื่อวิทยาศาสตร์แล้ว 110 ชนิด 3 ชนิดย่อย 7 พันธุ์ จัดอยู่ใน 93 สกุล 47 วงศ์ ในจำนวนนี้เป็นพืชมีท่อลำเลียงไร้เมล็ด (เฟิร์น) 17 ชนิด 14 สกุล 10 วงศ์ และพืชมีท่อลำเลียงมีเมล็ด ซึ่งแยกเป็นพืชใบเลี้ยงคู่ 60 ชนิด 52 สกุล 29 วงศ์ และพืชใบเลี้ยงเดี่ยว 33 ชนิด 27 สกุล 9 วงศ์ (ภาคผนวก)

ความหลากหลายของพรรณพืชและพืชเด่นในพื้นที่

พืชมีท่อลำเลียงในพื้นที่พุ่มชนบ้านท่ามะเดื่อ มีเพียง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเฟิร์นและกลุ่มพืชดอก โดยเป็นพืชในกลุ่มเฟิร์น 17 ชนิด ใน 14 สกุล 10 วงศ์ และพืชดอก 93 ชนิด ใน 79 สกุล 37 วงศ์ แยกเป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว 33 ชนิด และพืชใบเลี้ยงคู่ 60 ชนิด ในกลุ่มเฟิร์น วงศ์ที่พบมากที่สุดคือ Polypodiaceae พบ 5 ชนิด ใน 4 สกุล รองลงมาคือ วงศ์ Thelypteridaceae พบ 3 ชนิด ใน 1 สกุล ที่เหลืออีก 8 วงศ์ พบวงศ์ละ 1-2 ชนิด เท่านั้น สำหรับพืชดอก วงศ์ที่พบจำนวนมากที่สุดคือ Orchidaceae โดยพบทั้งสิ้น 23 ชนิด วงศ์ที่พบมากเป็นอันดับสอง พบจำนวน 5 ชนิด เท่ากัน มี 3 วงศ์ คือ Rubiaceae และ Fabaceae พบวงศ์ละ 5 สกุล ส่วน Asclepidaceae พบเพียง 2 สกุล อีก 14 วงศ์ พบวงศ์ละ 2-4 ชนิด ที่เหลืออีก 34 วงศ์ พบวงศ์ละ 1 ชนิด เท่านั้น เมื่อพิจารณาจำนวนสกุลและจำนวนชนิดของพืชมีท่อลำเลียงที่สำรวจพบในพื้นที่พุ่มชนบ้านท่ามะเดื่อ พบว่าพรรณไม้แต่ละชนิดมีความหลากหลายในระดับสกุลสูงมาก คือพบถึง 93 สกุล ใน 110 ชนิด และส่วนมากพบเพียงสกุลละ 1 ชนิด เท่านั้น ซึ่งให้เห็นว่าพื้นที่พุ่มแห่งนี้มีความอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง

เมื่อพิจารณาลักษณะวิสัยพบว่า ในกลุ่มเฟิร์นส่วนใหญ่จะขึ้นบนดิน โดยพบจำนวน 9 ชนิด ส่วนเฟิร์นอิงอาศัยพบ 8 ชนิด และส่วนมากจะพบขึ้นอยู่ในพื้นที่เปิด มีปริมาณแสงแดดค่อนข้างมาก ส่วนพืชดอกนั้นพบว่าส่วนใหญ่เป็นไม้เลื้อยซึ่งมีจำนวน 24 ชนิด รองลงมาคือ ไม้ต้น 21 ชนิด และพืชย่อยสลาย 1 ชนิด พันธุ์พืชที่พบในพื้นที่พุ่มชนบ้านท่ามะเดื่อเป็นไม้ต้นที่มีลำต้นสูง มีขนาดเล็กจนถึงใหญ่มาก ตามลำต้นของไม้ใหญ่จะมีพืชอิงอาศัย เช่น กล้วยไม้ เฟิร์น และไม้เลื้อย เกาะอยู่ค่อนข้างหนาแน่น ทำให้พื้นที่พุ่มและครีမ် พืชเด่นที่บัง

บอกลักษณะสภาพของพื้นที่พุ่ม คือ เตยใหญ่ (*Pandanus unicornatus*) หวาน้ำ (*Syzygium oblatum*) ตังหนใบใหญ่ (*Calophyllum soulatti*) กระพี้จั่น (*Millettia brandisiana*) หมี่หมื่น (*Litsea glutinosa*) หัวขวาน (*Ardisia fulva*) มันปู (*Glochidion littorale*) ปาล์ม และหวายต่างๆ เช่น หวาย (*Calamus sp.*) และ ระกำ (*Salacca sp.*) เป็นต้น ไม้เลื้อยที่พบมากคือ เขือง ลูกแดง (*Smilax megacarpa*) และนมเมีย (*Hoya micrantha*) พืชล้มลุกที่พบกระจายตามแหล่งน้ำขังคือ ผักหนาม (*Lasia spinosa*) พืชพื้นล่างที่กระจายทั่วทั้งพื้นที่ คือ ว่านพังพอน (*Tacca chantrieri*) และค้อนหมาขาว (*Dracaena angustifolia*) และพืชกินซาก คือ *Cotylanthera caerulea* ซึ่งพบบนซากใบไม้ที่ทับถมกัน และตามลำต้นของไม้ใหญ่

แม้ว่าพืชดอกหลายชนิดดังกล่าวข้างต้นจะใช้เป็นดัชนีชี้วัดความชุ่มชื้นของพื้นที่พุ่มชนบ้านท่ามะเดื่อ แต่พืชดังกล่าวก็บอกลักษณะความชื้นในดินหรือปริมาณน้ำที่ผิวดินเท่านั้น ในขณะที่พืชกลุ่มเฟิร์น แม้ว่าจะพบน้อยชนิดกว่าแต่ชนิดที่พบนั้นจัดได้ว่าเป็นพืชดัชนีชี้วัดถึงความชื้นในอากาศได้เป็นอย่างดี คือ filmy fern ซึ่งเป็นพืชอิงอาศัยตามต้นไม้ใหญ่และมักพบได้ในบริเวณพื้นที่ที่มีความชุ่มชื้น มีไอน้ำหรือละอองน้ำมาก (Piggott, 1988) ในพื้นที่พุ่มชนบ้านท่ามะเดื่อ พบว่ามี filmy fern ขึ้นทั่วไปเพียง 1 ชนิด คือ *Crepidomanes christii* ดังนั้นเมื่อพิจารณาพืชดัชนีทั้งสอง พบว่าพื้นที่พุ่มมีความชุ่มชื้นทั้งในดินและในอากาศค่อนข้างสูง

พืชหายาก

กล้วยไม้ที่พบในพื้นที่พุ่มชนบ้านท่ามะเดื่อมี 1 ชนิด ที่เป็นพืชหายาก คือ เทียนลึง (*Dendrobium trinervium*) (Seidenfaden, 1985) กล้วยไม้ชนิดนี้มีการกระจายพันธุ์น้อยมาก มีรายงานพบที่จังหวัดพังงาและสตูลเท่านั้น ตัวอย่างดองและตัวอย่างแห้งในพิพิธภัณฑ์พืชก็มีเพียง 2-3 ตัวอย่าง เท่านั้น ดังนั้นการพบกล้วยไม้ชนิดนี้ในพื้นที่พุ่ม จึงเป็นการเพิ่มข้อมูลเขตการกระจายพันธุ์และเพิ่มตัวอย่างกล้วยไม้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

พืชที่พบการกระจายพันธุ์ในธรรมชาติครั้งแรก

เอื้องจิตติมา (*Dendrobium chittimae*) เป็นกล้วยไม้ชนิดใหม่ของโลก (new species) ที่พบในตลาด

ค้ากล้วยไม้ในประเทศไทย แต่ไม่มีรายงานข้อมูลการกระจายพันธุ์ในประเทศไทย เนื่องจากไม่สามารถระบุเขตการกระจายพันธุ์ตามธรรมชาติของกล้วยไม้ชนิดนี้ได้ (Seidenfaden, 1997) ดังนั้นการพบกล้วยไม้ชนิดนี้ในพื้นที่ฟู จึงเป็นข้อมูลยืนยันได้ว่ากล้วยไม้ชนิดนี้มีการกระจายพันธุ์ในประเทศไทย และน่าจะมีเขตการกระจายพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ อย่างไรก็ตาม ข้อสรุปนี้จะมีความชัดเจนยิ่งขึ้นเมื่อมีผลการศึกษาจากพื้นที่อื่นๆ ของจังหวัดกาญจนบุรีเพิ่มเติม ที่จะยืนยันข้อมูลการกระจายพันธุ์ของกล้วยไม้ชนิดนี้ในประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันมีนักวิจัยกำลังดำเนินการศึกษาความหลากหลายของพืชวงศ์กล้วยไม้ในพื้นที่ป่าทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรีอยู่ (สลิล และดวงใจ, 2545)

พืชเฉพาะถิ่นของไทย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ พบพรรณไม้ถิ่นเดียว 1 ชนิด ซึ่งมีรายงานว่าพบเฉพาะในเขตพรรณพฤกษชาติภาคตะวันออกเฉียงใต้ของไทย (Sirirugsa, 1992) คือ กระชายสยาม (*Boesenbergia siamensis*) พบในพื้นที่ฟูแห่งนี้ด้วย โดยพบเฉพาะบริเวณที่มีหินปูนอยู่เท่านั้น

สภาพพื้นที่กับความหลากหลายของพืชมีท่อลำเลียง

สภาพพื้นที่ที่สามารถแบ่งได้เป็น 2 แบบ โดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสิ่งแวดล้อมและชนิดของพืชมีท่อลำเลียงที่พบ คือ

1. **บริเวณพื้นที่พุธรรมชาติ (พื้นที่ฟูที่ไม่ถูกรบกวน)** เป็นพื้นที่ที่มีน้ำขังเกือบตลอดทั้งปีและมีทางน้ำกระจายอยู่ทั่วไป ดินเป็นดินเลนที่มีปริมาณอินทรีย์วัตถุสะสมอยู่มาก พื้นดินบางบริเวณประกอบด้วยกรวดและหินปูนเป็นจำนวนมาก ต้นไม้ขนาดใหญ่ที่ขึ้นอยู่จะมีพูพอนหรือรากค้ำยันขนาดใหญ่ในพื้นที่ฟูมีสภาพร่มครึ้ม ปริมาณแสงที่ส่องลงสู่พื้นดินน้อย อากาศเย็น ความชื้นสูง มีพรรณไม้ขึ้นหนาแน่น ทั้งพืชที่ขึ้นบนดิน ไม้เลื้อย พืชอิงอาศัย และพืชพื้นล่าง ตัวอย่างเช่น ค้อนหมาขาว (*Dracaena angustifolia*) มันปู (*Glochidion littorale*) เอื้องบายศรี (*Eria lasiopetala*) เชื่องลูกแดง (*Smilax megacarpa*) ว่านพังพอน (*Tacca chantrieri*) และเตยใหญ่ (*Pandanus unicornatus*) เป็นต้น กลุ่มพืชที่พบมากที่สุดในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ พืชใบเลี้ยงเดี่ยว วงศ์ Orchidaceae ซึ่งพบ 23 ชนิด ใน 18 สกุล วงศ์ที่พบรองลงมาคือจำนวน

5 ชนิด เท่ากัน มี 4 วงศ์ คือ Polypodiaceae (ทั้งหมดเป็นเฟิร์นอิงอาศัย) Rubiaceae และ Fabaceae (พบวงศ์ละ 5 สกุล ส่วนมากเป็นไม้ล้มลุกและไม้พุ่ม) ส่วน Asclepidaceae พบเพียง 2 สกุล เท่านั้น (ทั้งหมดเป็นไม้เลื้อย)

2. **บริเวณพื้นที่ฟูที่ถูกรบกวน** เดิมเป็นพื้นที่ซึ่งเคยเป็นพุธรรมชาติมาก่อน แต่เนื่องจากบริเวณนี้เป็นพื้นที่จัดสรรให้ชาวบ้านที่อยู่อาศัยจากการสร้างเขื่อนวชิราลงกรณ จึงมีการใช้พื้นที่ในการเกษตรกรรมบางส่วน สภาพพื้นที่มีน้ำท่วมขังอยู่เกือบตลอดปีเช่นกัน แต่พบทางน้ำกระจายอยู่ตรงกลางพื้นที่เท่านั้น บริเวณกลางพื้นที่ดินมีลักษณะเป็นดินเลน รอบๆ เป็นดินแข็งแห้ง ปริมาณแสงส่องลงสู่พื้นดินมาก ความชื้นต่ำ พรรณพืชที่พบเป็นไม้ต้นขนาดเล็กและไม้พุ่ม ซึ่งขึ้นหนาแน่นบริเวณตรงกลางที่มีทางน้ำกระจายอยู่เท่านั้น และพบหญ้าคาและกกชนิดต่างๆ ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่เปิดโล่ง กลุ่มพืชที่พบมากที่สุดของบริเวณนี้คือ เฟิร์นชนิดต่างๆ เช่น หญ้ายายเถา (*Lygodium salicifolium*) และเกล็ดนาคราช (*Pyrrosia piloselloides*) เป็นต้น

ความหลากหลายของพืชมีท่อลำเลียงในทั้ง 2 บริเวณ พบว่าในพื้นที่พุธรรมชาติ มีพรรณไม้ 100 ชนิด ใน 91 สกุล 45 วงศ์ ขณะที่ฟูที่ถูกรบกวนมี 29 ชนิด ใน 26 สกุล 10 วงศ์ มีเพียง 19 ชนิดเท่านั้นที่พบในพื้นที่ทั้งสอง โดยส่วนใหญ่เป็นพืชดอก เช่น แข็งกวาง (*Wendlandia tinctoria*) เครือออน (*Congea tomentosa*) หญ้าหน้าดับไฟ (*Lindenbergia philippensis*) หูปากกา (*Thunbergia fragrans*) จิงจ้อขาว (*Merremia umbellata*) และนางแย้มป่า (*Clerodendrum viscosum*) เป็นต้น โดยพบบริเวณที่มีทางน้ำกระจายอยู่เท่านั้น ซึ่งพรรณไม้เหล่านี้จะเป็นพรรณไม้ดั้งเดิมของพื้นที่พุชุมชนบ้านท่ามะเดื่อ

การเปรียบเทียบพรรณไม้ในพื้นที่ฟูกับพื้นที่อื่นในจังหวัดกาญจนบุรี

1. บ้านเสน่ห์พอง กิ่งอำเภอรไ้โว้ อำเภอสองพี่น้อง

พบพืชมีท่อลำเลียง 559 ชนิด ใน 118 วงศ์ เมื่อเปรียบเทียบความหลากหลายของพืชในพื้นที่ทั้งสองพบว่า พืชในกลุ่มเฟิร์นนั้น ที่บ้านเสน่ห์พองพบมากถึง 39 ชนิด ใน 14 วงศ์ ในขณะที่พื้นที่พุชุมชนบ้านท่า

มะเดื่อพบเพียง 17 ชนิด ใน 10 วงศ์ ซึ่งมี 7 ชนิด ที่พบได้จากทั้งสองพื้นที่โดยพบในพื้นที่ที่ถูกรบกวน เช่น กระแตไต่ไม้ (*Drynaria quercifolia*) และหญ้ายายเภา (*Lygodium salicifolium*) เป็นต้น เมื่อพิจารณาจากกลุ่มไม้ดอก พบว่ามีพรรณไม้ที่พบได้ในพื้นที่ปู 25 ชนิด เช่น พืชในสกุล *Ficus* พบที่บ้านเสนพอง 9 ชนิด ในขณะที่พื้นที่พุ่มชนบ้านท่ามะเดื่อพบเพียง 2 ชนิด ซึ่งเป็นคนละชนิดกับที่พบที่บ้านเสนพอง โดย *Ficus* น่าจะเป็นพืชที่มีอยู่ก่อนแล้วในพื้นที่ ชนิดที่พบในพื้นที่พุ่มชนบ้านท่ามะเดื่อจะพบมากบริเวณริมห้วยของพุทธมณฑล แต่ชนิดที่พบในพื้นที่บ้านเสนพอง เป็นชนิดที่อยู่ในพื้นที่ที่ถูกรบกวนเป็นส่วนใหญ่

2. เขาวังเขมร อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

พื้นที่เขาวังเขมรและพื้นที่พุ่มชนบ้านท่ามะเดื่อมีความคล้ายคลึงกันในเรื่องของสภาพภูมิอากาศคือมีปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิเฉลี่ย และความชื้นสัมพัทธ์ไม่ต่างกัน เมื่อพิจารณาถึงพรรณไม้ที่พบในทั้งสองพื้นที่จะพบว่า มีพรรณไม้ที่พบเหมือนกันน้อย เพียง 16 ชนิดเท่านั้น โดยส่วนมากเป็นพืชที่ขึ้นในสภาพแวดล้อมที่แห้ง มีแสงแดดส่องถึง บริเวณริมห้วยหรือลำธาร ตัวอย่างเช่น พืชในสกุล *Merremia* ซึ่งเป็นไม้เลื้อยที่ขึ้นในบริเวณที่ถูกรบกวนหรือตามไร้ร้างของชาวบ้าน ชอบขึ้นในที่ที่มีแสงแดด ชอบป่า ตามข้างทาง (Na Songkhla and Khunwasi, 1993) ในพื้นที่พุ่มชนบ้านท่ามะเดื่อพบเกาะเลื้อยบนต้นหญ้าบริเวณที่ถูกรบกวนเป็นจำนวนมาก ส่วนไม้พุ่มหรือไม้ต้นนั้น สกุกที่พบได้ทั้งเขาวังเขมรและพุ่มชนบ้านท่ามะเดื่อ คือสกุล *Grewia* ซึ่งเป็นพืชที่ขึ้นในบริเวณที่มีแสงแดดมาก พบกระจายเป็น

ตารางที่ 1. จำนวนพรรณไม้ในพื้นที่พุ่มชนบ้านท่ามะเดื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ชุ่มน้ำอื่นๆ

พื้นที่ชุ่มน้ำ	จำนวนพรรณไม้ที่เหมือนกัน (ชนิด)	
	เฟิร์น	ไม้ดอก
ป่าพรุโต๊ะแดง	5	8
พื้นที่ชุ่มน้ำทะเลน้อย	5	5
พุ่มบ้านไม้ขาว	-	1
พุ่มคันธูลี	1	1
บึงโขงหลง	-	-

บริเวณกว้างในพื้นที่พุ่มชนบ้านท่ามะเดื่อที่ถูกรบกวน แต่จะพบเป็นพุ่มเดี่ยวๆ

การเปรียบเทียบพรรณไม้ในพื้นที่พุ่มชนบ้านท่ามะเดื่อกับพื้นที่ชุ่มน้ำอื่นๆ ในประเทศไทย

จากการเปรียบเทียบพรรณไม้ในพื้นที่พุ่มชนบ้านท่ามะเดื่อกับพื้นที่ชุ่มน้ำอื่นๆ ในประเทศไทย (ตารางที่ 1) พบว่ามีพรรณไม้ที่เหมือนกันน้อย พรรณไม้ที่เหมือนกันพบมากที่สุดคือ 13 ชนิด ที่เหลืออีก 80 กว่าชนิดไม่เหมือนในพื้นที่ชุ่มน้ำใดๆ เลย ซึ่งอาจเนื่องจากสภาพพื้นที่และสภาพป่าของพื้นที่พุ่มชนบ้านท่ามะเดื่อที่มีลักษณะเฉพาะ มีทางน้ำกระจายทั่วไป รวมถึงปัจจัยทางดินและน้ำ โดยมีแหล่งน้ำจืดจากใต้ดินผุดขึ้นมาท่วมขังเกือบตลอดทั้งปี ค่า pH ประมาณ 6-7 ต่างจากพื้นที่ชุ่มน้ำอื่นๆ ที่ส่วนมากเป็นป่าพรุ เป็นแหล่งน้ำกร่อย ค่า pH ประมาณ 4.5-6 หรือบึงน้ำทะเลสาบขนาดใหญ่ที่ไม่ค่อยมีพืชอื่นนอกจากพืชน้ำขึ้นอยู่ อีกทั้งพื้นที่แต่ละแห่งอยู่ในเขตการกระจายพันธุ์ต่างกัน จึงทำให้พบพืชต่างกันในพื้นที่พุ่มชนบ้านท่ามะเดื่อ สำหรับพรรณไม้ที่พบเกือบทุกพื้นที่ชุ่มน้ำคือหว้าน้ำ (*Syzygium oblatum*) ซึ่งเป็นไม้ต้นที่ขึ้นกระจายทั้งที่ราบและตามสันเขาในป่าผลัดใบ มักขึ้นริมลำธารในป่าไม่ผลัดใบ รวมถึงในป่าพรุ พบที่ความสูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 0-1,200 เมตร (Parnell and Chantaranothai, 2002)

ข้อเสนอแนะ

1. พื้นที่พุ่มชนบ้านท่ามะเดื่อ เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะ เนื่องจากมีแหล่งน้ำจากใต้ดินผุดขึ้นมาท่วมขังเกือบตลอดทั้งปี ทำให้สภาพพื้นที่แตกต่างจากพื้นที่โดยรอบอย่างสิ้นเชิง อีกทั้งมีความหลากหลายของพรรณไม้ค่อนข้างมาก จึงควรมีการอนุรักษ์ไว้เพื่อเป็นแหล่งศึกษาธรรมชาติและแหล่งนันทนาการที่สำคัญของอำเภอทองผาภูมิ

2. ปัจจุบันพื้นที่พุ่มชนบ้านท่ามะเดื่อค่อนข้างมาก ควรมีการร่วมมือกันระหว่างชาวบ้านและกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนในการดูแลรักษาพื้นที่ คอยระวังเรื่องของไฟทั้งจากธรรมชาติและจากการเผาพื้นที่กสิกรรมรอบๆ พื้นที่พุ่ม ที่อาจทำให้ไฟลุกลามต่อเนื่องไปยังพื้นที่พุ่มได้

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากโครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย ซึ่งร่วมจัดตั้งโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ รหัสโครงการ BRT T_145030 และบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ขอขอบคุณภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ และบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่สนับสนุนเงินทุนวิจัยบางส่วน ชาวบ้านท่ามะเดื่อและกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 135 ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการศึกษาในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- จำลอง เพ็งคล้าย, ขวลิขิต นิยมธรรม และวิวัฒน์ เอื้อจิราภาล. 2534. พรรณไม้ป่าพรุ จังหวัดนราธิวาส. โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ. ส. สมบูรณ์การพิมพ์ กรุงเทพฯ.
- สลิล สิทธิสังข์ธรรม และดวงใจ สุขเฉลิม. 2545. ใน: บทคัดย่อโครงการวิจัยและวิทยานิพนธ์ 2545, วิสุทธิ์ ไบไม้ และรังสิมา ตันทเลขา (บรรณาธิการ) หน้า 125. จัดพิมพ์โดยโครงการ BRT. บริษัทจักรวิวัฒน์ เอ็กซ์เพรส จำกัด กรุงเทพฯ.
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2542. ทำความเข้าใจกับอนุสัญญาแรมซาร์. รายงานการประชุมหารือ เรื่อง สถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย. 2-3 กุมภาพันธ์ 2542 โรงแรมมหานคร กรุงเทพฯ.
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2543. ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำทะเลน้อย. กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กรุงเทพฯ. 130 หน้า
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2544. ทะเบียนรายนามพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ และระดับชาติของประเทศไทย และมาตรการการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ. รายงานการประชุมหารือ เรื่อง พื้นที่ชุ่มน้ำ: 30 ปี ของอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ. 1-2 กุมภาพันธ์ 2544 โรงแรมเจ้าพระยาปาร์ก กรุงเทพฯ.

- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2545ก. ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำพรุบ้านไม้ขาว. กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กรุงเทพฯ. 102 หน้า
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2545ข. ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำพรุคันธุลี. กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กรุงเทพฯ. 82 หน้า
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2545ค. ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง. กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กรุงเทพฯ. 76 หน้า
- Na Songkhla, B. and C. Khunwasi. 1993. The study on ten genera of Convolvulaceae in Thailand. *Thai Forest Bulletin (Botany)* 20: 1-92.
- Larsen, K. 1962. Preliminary report on the Thai-Danish Botanical Expedition of the Kanchanaburi province 1961/1962. *The Natural History Bulletin of the Siam Society* 20(2): 109-119.
- Maxwell, J.F. 1995. Vegetation and vascular flora of the Ban Sanch Pawng area, Lai Wo subdistrict, Sanklaburi district, Kanchanaburi province, Thailand. *The Natural History Bulletin of the Siam Society* 43: 131-170.
- Parnell, J. and P. Chantaranonthai. 2002. Myrtaceae. In Santisuk, T. and K. Larsen (eds.), *Flora of Thailand*, Vol.7 Part 4. pp. 778-914. The Prachachon Press Co. Ltd., Bangkok.
- Phengkklai, C., W. Sukhon, S. Khao-Iam and R. Phuma. 1988. The vegetation in bog area. *Thai Forest Bulletin (Botany)* 17: 1-105.
- Piggott, A.G. 1988. Ferns of Malaysia in Colour. Art Printing Work, Kuala Lumpur, Malaysia.
- Seidenfaden, G. 1985. Orchid Genera in Thailand XII Dendrobium Sw. *Opera Botanica* 83. Copenhagen. pp. 1-296.
- Seidenfaden, G. 1997. Contribution to the Orchids Flora of Thailand XIII. Olsen & Olsen, Fredensborg, Denmark.
- Shimizu, T., N. Kitagawa, H. Koyama, T. Santisuk, H. Toyokuni and T. Yahara. 1980. A report on the Thai-Japanese Botanical Expedition, 1979. *Thai Forest Bulletin (Botany)* 13: 47-60.
- Sirirugsa, P. 1992. A Revision of the genus *Boesenbergia* Kuntze (Zingiberaceae) in Thailand. *The Natural History Bulletin of the Siam Society* 40: 67-90.

ภาคผนวก

ตารางแสดงรายชื่อและปริมาณความมากมายของพืชมีท่อลำเลียง บริเวณพื้นที่พุ่มบ้านท่ามะเดื่อ อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

หมายเหตุ :	*	หมายถึง น้อย	1	หมายถึง พื้นที่พุ่มธรรมชาติ
	**	หมายถึง ปานกลาง	2	หมายถึง พื้นที่พุ่มที่ถูกรบกวน
	***	หมายถึง มาก		
	****	หมายถึง มากที่สุด		

พืชมีท่อลำเลียงไร้เมล็ด (เฟิร์น)

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	พื้นที่ที่พบ	ปริมาณ
ASPLENIACEAE			
<i>Asplenium nidus</i> L.	ข้าหลวงหลังลาย	1	***
DRYOPTERIDACEAE			
<i>Tectaria impressa</i> (Fée) Holttum	กูดขวาง	1	**
HYMENOPHYLLACEAE			
<i>Crepidomanes christii</i> (Copel.) Copel.	-	1	****
LINDSAEACEAE			
<i>Lindsaea ensifolia</i> Sw.	หางนกทะเลิง	1, 2	
OLEANDRACEAE			
<i>Nephrolepis biserrata</i> (Sw.) Schott	กูดสร้อย	1	**
PARKERIACEAE			
<i>Ceratopteris thalictroides</i> (L.) Brongn.	กูดเพา	1	**
<i>Cheilanthes tenuifolia</i> (Burm. f.) Sw.	โซนผี	1	*
POLYPODIACEAE			
<i>Colysis pedunculata</i> (Hook. & Grev.) Ching	กระเปราะนมแมว	1	**
<i>Drynaria quercifolia</i> (L.) J. Sm.	กระแตไต่ไม้	1, 2	**
<i>Microsorium punctatum</i> (L.) Copel.	กระเปราะหางสิงห์	1	**
<i>Pyrosia varia</i> (Kaulf.) Farw.	-	1	**
<i>Pyrosia piloselloides</i> (L.) M.G. Price	เกล็ดนาคราช	1, 2	***
SCHIZAEACEAE			
<i>Lygodium salicifolium</i> C. Presl.	หญ้ายายเภา	1, 2	**
THELYTERIDACEAE			
<i>Thelypteris immerse</i> (Blume) Ching	กูดเมอ	1	***
<i>Thelypteris papilio</i> (Hope.) K. Iwats.	-	1	**
<i>Thelypteris truncata</i> (Poir.) K. Iwats.	กูดก้านแดง	1	**
VITTARIACEAE			
<i>Antrophyum callifolium</i> Blume	ว่านหางนกกยูง	1	**

พืชมีท่อลำเลียงมีเมล็ด

1. พืชใบเลี้ยงคู่

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	พื้นที่ที่พบ	ปริมาณ
ACANTHACEAE			
<i>Andrographis laxiflora</i> (Blume) Lindau	หญ้าบังไพร	1	**
<i>Lepidagathis fasciculata</i> Nees	สังกรณีดง	1	***
<i>Thunbergia fragrans</i> Roxb. var. <i>fragrans</i>	หูกปากกา	1, 2	**
<i>Thunbergia laurifolia</i> Lindl.	รางจืด	1, 2	**

1. พืชใบเลี้ยงคู่ (ต่อ)

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	พื้นที่ที่พบ	ปริมาณ
ANNONACEAE			
<i>Anaxagorea luzonensis</i> A. Gray	กำลังวัวเถลิง	1	***
APOCYNACEAE			
<i>Aganosma marginata</i> (Roxb.) G. Don.	โมกเครือ	1	***
<i>Ichnocarpus frutescens</i> (L.) W.T. Aiton.	เถาว์วัลย์แดง	1	**
<i>Tabernaemontana pauciflora</i> Blume	พริกป่า	1	**
<i>Willughbeia edulis</i> Roxb.	คูด	1	**
ASCLEPIADACEAE			
<i>Dischidia imbricata</i> (Blume) Steud.	เกล็ดนาคราช	1, 2	**
<i>Hoya erythrostemma</i> Kerr	-	1	*
<i>Hoya micrantha</i> Hook.f.	นมเมีย	1	**
<i>Hoya parasitica</i> (Roxb.) Wall. ex Traill	นมพิจิตร	1	***
<i>Hoya parviflora</i> Wight	-	1	**
BIGNONIACEAE			
<i>Pajanelia longifolia</i> (Willd.) K. Schum.	อีโป่ง	1	
CAPRIFOLIACEAE			
<i>Viburnum punctatum</i> Buch.-Ham.	ชะโอน	1	*
CELASTRACEAE			
<i>Euonymus glaber</i> Roxb.	-	1	**
CLUSIACEAE			
<i>Calophyllum soualatti</i> Burm.f.	ตังหนใบใหญ่	1	***
<i>Garcinia merguensis</i> Wight	นวล	1	**
COMBRETACEAE			
<i>Getonia floribunda</i> Roxb.	ข้าวตอกแตก	1	**
CONVOLVULACEAE			
<i>Argyreia capitiformis</i> (Poir.) Ooststr.	จิงจ้อหลวง	1, 2	**
<i>Merremia umbellata</i> (L.) Hallier.f.	จิงจ้อขาว	1, 2	***
<i>Merremia vitifolia</i> (Burm.f.) Hallier.f.	จิงจ้อเหลือง	2	**
EUPHORBIACEAE			
<i>Chaetocarpus castanocarpus</i> (Roxb.) Thw.	ขี้หนอน	1	**
<i>Glochidion littorale</i> Blume	มันปู	1, 2	****
<i>Mallotus peltatus</i> (Geisel.) Mull. Arg.	สลัด	1	**
FABACEAE			
<i>Abrus pulchellus</i> Wall. ex Thwaites subsp. <i>Pulchellus</i>	มะกล่ำเผือก	1	**
<i>Flemingia sootepensis</i> Craib	กาสามปีก	1	***
<i>Millettia brandisiana</i> Kurz	กระพี้จั่น	1	**
<i>Pueraria phaseoloides</i> (Roxb.) Benth. var. <i>phaseoloides</i>	ถั่วเสียนป่า	2	***
<i>Uria crinita</i> (L.) Desv. ex DC.	หางหมาจอก	2	**
FLACOURTIACEAE			
<i>Homalium grandiflorum</i> Benth.	ชুমแสงแดง	1	**
GENTIANACEAE			
<i>Cotylanthera caerulea</i> Lace	-	1	***
LAMIACEAE			

1. พืชใบเลี้ยงคู่ (ต่อ)

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	พื้นที่ที่พบ	ปริมาณ
<i>Clerodendrum viscosum</i> Vent.	นางแย้มป่า	1, 2	**
<i>Clerodendrum wallichii</i> Merr.	ระย้าแก้ว	1	**
<i>Hyptis suaveolens</i> (L.) Poit.	แมงลักคา	2	**
<i>Premna collinsiae</i> Craib	ขาเบี้ย	1	**
LAURACEAE			
<i>Litsea glutinosa</i> (Lour.) C.B. Rob.	หมีเหม็น	1	**
MALVACEAE			
<i>Abelmoschus moschatus</i> Medik. subsp. <i>moschatus</i>	ชะมดต้น	2	**
MELASTOMACEAE			
<i>Melastoma orientale</i> Guillaumin	โคลงเคลงตัวผู้	1	**
MORACEAE			
<i>Ficus pyriformis</i> Hook. & Arn.	ลูกกล้วย	1	****
<i>Ficus sagittata</i> Vahl	-	1	***
MYRSINACEAE			
<i>Ardisia fulva</i> King & Gamble. var. <i>fulva</i>	หัวขวาน	1	**
MYRTACEAE			
<i>Cleistocalyx nervosum</i> (DC.) Kosterm. var. <i>nervosum</i>	-	1	***
<i>Syzygium diospyrifolium</i> (Wall. ex Duthie) S.N. Mitra	บ้องขวาน	1	***
<i>Syzygium oblatum</i> (Roxb.) Wall. ex A.M. Cowan & Cowan var. <i>oblatum</i>	หัวน้ำ	1	****
OLEACEAE			
<i>Jasminum nervosum</i> Lour.	มะลิสี่ใก่	1	**
RANUNCULACEAE			
<i>Clematis smilacifolia</i> Wall.	พวงแก้วกุดั่น	1	**
RUBIACEAE			
<i>Chassalia curviflora</i> Thw.	เข็มพระราม	1	***
<i>Ixora kerrii</i> Craib	เข็มชอนก้าน	1	**
<i>Mussaenda sanderiana</i> Ridl.	แก้มขาว	2	**
<i>Paederia thorelii</i> Pitard var. <i>hirsuta</i> (Craib) N. Fukuoka	เถาตดหมู	2	**
<i>Wendlandia tinctoria</i> (Roxb.) DC.	แข้งกวาง	1, 2	****
RUTACEAE			
<i>Clausena excavata</i> Burm.f.	หมอน้อย	1	**
<i>Euodia viticina</i> Wall.	มะปิ่นดำ	1, 2	**
SCROPHULARIACEAE			
<i>Lindenbergia philippensis</i> (Cham.) Benth.	หญ้าน้ำดับไฟ	1, 2	**
<i>Torenia fournieri</i> Linden. ex E. Fourm.	แววมยุรา	1	**
STERCULIACEAE			
<i>Sterculia lanceolata</i> Cav. var. <i>lanceolata</i>	ปอผ้าสาม	1	***
TILIACEAE			
<i>Grewia hirsuta</i> Vahl	ข้าวตาก	2	***
VERBENACEAE			
<i>Congea tomentosa</i> Roxb. var. <i>tomentosa</i>	เครือออน	1, 2	**

2. พืชใบเลี้ยงเดี่ยว

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	พื้นที่ที่พบ	ปริมาณ
ARACEAE			
<i>Lasia spinosa</i> (L.) Thw.	ผักหนาม	1, 2	***
CONVALLARIACEAE			
<i>Peliosanthes teta</i> Andr. subsp. <i>humilis</i> (Andr.) Jessop.	โหนดดิน	1	*
DIOSCOREACEAE			
<i>Dioscorea bulbifera</i> L.	ว่านพระฉิม	2	*
DRACAENACEAE			
<i>Dracaena angustifolia</i> Roxb.	ค้อนหมาขาว	1	****
<i>Dracaena gracilis</i> Wall.	-	1	***
ORCHIDACEAE			
<i>Acanthephippium sylhetense</i> Lindl.	-	1	*
<i>Aerides odorata</i> Lour.	เอื้องกุหลาบ	1	**
<i>Appendicula cornuta</i> Blume	หางแมงเงา	1	**
<i>Cleisostoma aspersum</i> (Rchb.f.) Garay	-	1	*
<i>Cymbidium aloifolium</i> (L.) Sw.	กะเรกะร้อน	1, 2	**
<i>Dendrobium anceps</i> Sw.	-	1	**
<i>Dendrobium aphyllum</i> (Roxb.) C.E.C.Fisch.	เอื้องวงช้าง	1	**
<i>Dendrobium calicopsis</i> Ridl.	-	1	***
<i>Dendrobium chittimae</i> Seidenf.	-	1	*
<i>Dendrobium fimbriatum</i> Hook.	เอื้องค่าน้อย	1	**
<i>Dendrobium trinervium</i> Ridl.	เทียนลิง	1	*
<i>Eria lasiopetala</i> (Willd.) Omerod	เอื้องบายศรี	1	**
<i>Flickingeria fimbriata</i> (Blume) A.D. Hawkes	เอื้องช้างน้ำว	1	**
<i>Gastrochilus obliquus</i> (Lindl.) Kuntze	เสือเหลือง	1	*
<i>Grosourdyia appendiculata</i> (Blume) Rchb.f.	เอื้องเส้นลม	1	**
<i>Micropera thailandica</i> (Seidenf. & Smitin.) Garay	-	1	*
<i>Panisia uniflora</i> (Lindl.) Lindl.	เอื้องรงรอง	1	***
<i>Pomatocalpa andamanica</i> (Hook.f.) J.J. Sm.		1	**
<i>Pholidota imbricata</i> W.J. Hook.	เอื้องสายสร้อย	1	**
<i>Robiquetia spathulata</i> (Blume) J.J. Sm.	-	1	*
<i>Renanthera coccinea</i> Lour.	หวายแดง	1	*
<i>Tropidia angulosa</i> (Lindl.) Blume	-	1	**
<i>Vrydayzynea albida</i> (Blume) Blume	-	1	***
PANDANACEAE			
<i>Pandanus unicomutus</i> St. John	เตยใหญ่	1, 2	****
SMILACACEAE			
<i>Smilax megacarpa</i> A.DC.	เขื่องลูกแดง	1	****
TACCACEAE			
<i>Tacca chantrieri</i> Andre.	ว่านพังกอน	1	****
ZINGIBERACEAE			
<i>Costus speciosus</i> (Koen.) Sm.	เอื้องหมาหนา	1, 2	***
<i>Boesenbergia siamensis</i> (Gagnep.) P. Sirirugsa	กระชายสยาม	1	*